

В.А. Кононенко, здобувач
Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого

**ПОРЯДОК ОБРАННЯ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДУ
КЕРІВНИКА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
III-IV РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ**

Однією з важливих особливостей виникнення трудових відносин з науковими і науково-педагогічними працівниками є

спецефічний порядок укладення трудового договору. Прийняття наукових та науково-педагогічних працівників здійснюється на основі конкурсного відбору. Конкурсний порядок обрання на посаду зумовлений високими вимогами до кваліфікації, творчого потенціалу, моральних якостей та іншими вимогами, що висуваються до громадян, які приймаються на посади наукових і науково-педагогічних працівників. Цей порядок характеризується гласністю та змагальністю претендентів на посаду. Конкурсний відбір обумовлений бажанням виключити суб'єктивізм при відборі наукових та науково-педагогічних кадрів.

Правове регулювання праці наукових та науково-педагогічних працівників, до числа яких належить і керівник вищого навчального закладу, ґрунтується на загальних принципах регулювання трудових відносин в Україні. Однак наукових та науково-педагогічних співробітників від іншої категорії працівників відрізняє своєрідність праці. У зв'язку з цим праця наукових та науково-педагогічних працівників регулюється як на загальних підставах, так і на підставі спеціальних нормативних актів.

На виконання Законів України “Про освіту” та “Про вищу освіту” було затверджено “Положення про обрання та прийняття на роботу науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів третього і четвертого рівня акредитації”, яке набрало чинність у 2002 р. Проте воно визначає порядок обрання за конкурсом на вакантні посади науково-педагогічних працівників III-IV рівня акредитації, а саме: завідуючих кафедрами, професорів, доцентів, старших викладачів, викладачів, асистентів.

З огляду на вимоги часу і відповідно до них прийнято у 2002 р. Закон України “Про вищу освіту”, але втратив чинність наказ Міністерства освіти України від 27.04.1993 р. про затвердження Положення “Про порядок наймання та звільнення керівників закладів освіти України, що є у державній власності”. У положенні детально прописано процедуру оголошення конкурсу на заміщення вакантної посади, створення конкурсної комісії та призначення на посаду керівника вищого навчального закладу.

Нині порядок обрання, затвердження та звільнення з

посади керівника вищого навчального закладу регулюється тільки положеннями ст.39 Закону України “Про вищу освіту”. Ця стаття чітко встановлює вимоги до претендента на посаду, у ній прописуються стадії обрання, призначення та звільнення з посади керівника вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації.

До вимог, які ставляться до претендента на посаду керівника вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації, належать: громадянство України, вільне володіння українською мовою (на підставі ст.11 Закону України “Про мови в Українській РСР”); наявність вченого звання професора, наукового ступеня доктора наук або кандидата наук; стаж науково-педагогічної діяльності не менше десяти років. Обмеження щодо граничного віку кандидата на посаду керівника вищого навчального закладу та керівника факультету, які склали відповідно 65 та 60 років, були зняті на підставі змін, внесених 20 грудня 2006 р. до Закону України “Про вищу освіту”.

Стаття 39 Закону України “Про вищу освіту” визначає сукупність юридичних фактів, яка складається з наступних стадій.

1.Оголошення та проведення конкурсу на заміщення вакантної посади керівника вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації.

2.Внесення кандидатур претендентів, які відповідають вимогам Закону України, до загальних зборів (конференції) трудового колективу вищого навчального закладу для голосування.

3.Обрання кандидатур претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу загальними зборами (конференції) трудового колективу вищого навчального закладу та рекомендація їх власнику вищого навчального закладу або уповноваженому ним органу.

4.Призначення власником або уповноваженим ним органом однієї із рекомендованих кандидатур на посаду керівника вищого навчального закладу.

З метою утворення кадрового резерву на посаду керівника вищого навчального закладу III –IV рівня акредитації відповідно до “Положення про формування кадрового резерву керівників державних підприємств, установ і організацій” дійсний керівник навчального закладу формує кадровий резерв у

кількості не менше двох осіб. Відповідно до п. 3 цього Положення кандидатами для зарахування до кадрового резерву мають бути професійно підготовлені працівники з повною вищою освітою, які успішно виконують службові обов'язки, проявляють ініціативу, мають організаторські здібності, стаж роботи. Запропоновані до кадрового резерву кандидатури погоджуються з місцевою державною адміністрацією та затверджуються керівником органу володіння майном. Згідно із Положенням переважне право на заміщення вакантної посади має працівник, зарахований до кадрового резерву на посаду керівника вищого навчального закладу, хоча Закон України "Про вищу освіту" не встановлює ніяких переваг, лише фіксує необхідні вимоги. Надати документи на участь у конкурсі на заміщення вакантної посади керівника вищого навчального закладу може любий громадянин України, який володіє українською мовою, доктор наук чи кандидат наук, професор, який має стаж науково-педагогічної роботи не менше десяти років.

У зв'язку з тим, що немає детально розробленого та чіткого нормативного акта, який регулював би порядок обрання та призначення на посаду керівника вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації, вважаємо, що на практиці може виникнути низка проблем та запитань з цього приводу.

Наприклад:

- 1) законом не обумовлені терміни оголошення та призначення конкурсу на вакантну посаду;
- 2) не визначено, на кого покладається виконання обов'язків керівника закладу до проведення конкурсу та призначення нового керівника;
- 3) не вписано, в якому вигляді та де оголошується конкурс на вакантну посаду;
- 4) не зафіксовано, може власник встановлювати додаткові вимоги щодо претендента або вимагати подання додаткових відомостей про себе;
- 5) не передбачено, хто оцінює вільне володіння українською мовою претендента на вакантну посаду, хто підраховує та перевіряє стаж науково-педагогічної діяльності;

Незрозуміло також, що означає положення ст. 39, що власник або уповноважений ним орган приймає пропозиції

щодо претендентів на посаду керівника вищого навчального закладу. Отже, власник може відхилити кандидатуру, зовсім не приймати документи у претендента або не вносити його кандидатури до вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу для голосування.

Узгоджувальні процедури в разі необрання кандидатур загальними зборами (конференцією) трудового колективу вищого навчального закладу чи незгоди власника із обраними кандидатурами теж потребують вдосконалення. Так, наприклад, якщо в результаті першого туру жоден з кандидатів на посаду керівника вищого навчального закладу III-IV рівня акредитації не набрав потрібної кількості голосів (30 відсотків від статутного складу вищого навчального закладу), проводиться другий тур виборів. Якщо у другому турі повторюється така сама ситуація, то конкурс оголошується повторно. Якщо ж при повторному конкурсі жоден з кандидатів не набрав 30 відсотків голосів від статутного складу, власник або уповноважений ним орган до проведення нових виборів призначає на умовах контракту виконуючого обов'язки керівника вищого навчального закладу на строк не більше двох років. У роз'ясненні Державного комітету Ради Міністрів СРСР з питань праці та заробітної плати та Секретаріату ВЦСПС від 29.12.1965 р. "Про порядок оплати тимчасового заступництва" (у зв'язку з відсутністю нормативних актів України з цього питання на території України застосовуються законодавчі акти СРСР, якщо вони не суперечать Конституції України (постанова Верховної Ради України від 24.08.91 р. № 1545-XII)) сказано, що призначення працівника виконуючим обов'язки по вакантній посаді здійснюється лише вищим органом управління, але протягом двох місяців повинно відбутися призначення на посаду.

Вважаємо за необхідне розробити "Положення про порядок обрання, затвердження та звільнення з посади керівника вищого навчального закладу". Власник повинен видавати наказ чи розпорядження про оголошення конкурсу на заміщення вакантної посади, в якому вказати термін оголошення конкурсу та назву засобу (чи засобів галузевих та місцевих) масової інформації, де буде надруковане оголошення. Крім того, необхідно визначити строки подачі документів, список документів,

(додатково можуть надаватися характеристики, рекомендації та програми претендентів). На нашу думку, затвердження конкурсної комісії вкрай необхідно, тому що треба професійно оцінити організаторські здібності претенденти на посаду керівника вищого навчального закладу, його моральні якості та професійні знання, досвід науково-педагогічної роботи у вищих навчальних закладах відповідного рівня. Кожне рішення конкурсної комісії повинно бути законно та обґрунтовано, а претендент має отримати письмову відповідь щодо прийнятого рішення. Рішення конкурсної комісії слід розглянути на засіданні вищого колегіального органу громадського самоврядування вищого навчального закладу до голосування.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Тези доповідей та наукових повідомлень
всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених та здобувачів

Харків
2008

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ

Тези доповідей та наукових повідомлень
всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених та здобувачів

**Харків
2008**

Сучасні проблеми юридичної науки: Тези доповідей та наукових повідомлень всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здобувачів / За заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. – 498 с.

Редакційна колегія: проф. А.П. Гетьман (голова), проф. Ю.В. Баулін, проф. Ю.П. Битяк, проф. В.І. Борисов, доц. В.І. Борисова, проф. В.В. Голіна, проф. В.Д. Гончаренко, проф. Ю.М. Грошевий, проф. І.М. Даньшин, проф. І.В. Жилінкова, проф. В.П. Жушман, доц. Д.В. Задихайло, проф. В.В. Комаров, проф. Л.М. Кривоченко, проф. М.П. Кучерявенко, проф. І.Є. Марочкін, проф. О.В. Петришин, проф. М.В. Буроменський, доц. С.Г. Серьогіна, доц. Ю.Г. Барабаш, проф. М.В. Цвік, проф. В.Ю. Шепітько, проф. М.В. Шульга, доц. В.Л. Яроцький.

Тези друкуються мовою оригіналу

© Національна юридична академія України
ім. Ярослава Мудрого, 2008